

GNIST

den store
lærersatsingen

GNIST

– partnerskap for en helhetlig lærersatsing

KUNNSKAPSDEPARTEMENTET

GNIST

Bård Vegar Solhjell
Kunnskapsminister

Tora Aasland
Forsknings- og høgere utdanningsminister

Halvdan Skard
KS

Helga Hjetland
Utdanningsforbundet

Sigrun Vågeng
NHO

Tor-Arne Solbakken
LO

Philip Andreas Lyding
Pedagogstudentene i Utdanningsforbundet

Sine Halvorsen
Studentenes Landsforbund

Gro Elisabeth Paulsen
Norsk Lektorlag

Stein Grøtting
Skolenes landsforbund

Knut Patrick Hanevik
Nasjonalt råd for lærerutdanning

Solveig Hvidsten Dahl
Norsk Skolelederforbund

GNIST – partnerskap for en helhetlig lærersatsing

Ti tusen timer

En elev som begynner i norsk grunnskole i dag, vil ha hatt ca. 10 200 timer til rådighet når han eller hun fullfører videregående opplæring. Dette representerer en enorm mulighet for faglig og personlig utvikling – dersom innholdet i disse timene er av god kvalitet.

Lærere med høy faglig og pedagogisk kompetanse er den viktigste forutsetningen for god kvalitet. I årene fremover vil det være en krevende utfordring både å rekruttere mange nok og gode nok lærere inn i skolen og å sørge for at lærerne til enhver tid er faglig i front.

Gjennom strategiene "Kompetanse for utvikling 2005–2008" og "Kompetanse for kvalitet – strategi for videreutdanning av lærere" fra 2008 ble det etablert nasjonalt samarbeid om kompetanseutvikling mellom Kommunesektoren, lærerorganisasjonene, skolelederne, universiteter og høyskoler og statlige utdanningsmyndigheter.

I tillegg til "Kompetanse for kvalitet" setter staten og de andre aktørene nå i verk en lang rekke tiltak som skal bidra til å styrke kvaliteten på lærerutdanningen og utvikle lærerprofesjonen.

Samarbeidspartnerne fra de to strategiene har derfor gått sammen i et partnerskap om en helhetlig lærersatsing. I tillegg er Pedagogstudentene i Utdanningsforbundet, Studentenes landsforbund, LO og NHO invitert inn i samarbeidet.

Overbygningen og partnerskapet er kalt *GNIST*. Gode lærere kan tenne en gnist og sikre faglig og menneskelig utvikling hos elevene. Partnerskapet skal medvirke til å tenne en gnist ved å sikre en god lærerutdanning og kontinuerlig profesjonalisering av lærerne.

Dette dokumentet uttrykker ambisjonene for arbeidet, rammene og spillereglene for partnerskapet, mandat og overordnet fremdriftsplan.

Ambisjonene

Partnerne har høye ambisjoner for skolen og læreryrket. Det er ingen grunn til at ikke Norge skal ha et av de beste utdanningssystemene i verden. Målet er å styrke skolens faglige plattform og læreryrkets anseelse, og gjennom det bidra til god rekruttering og profesjonell yrkesutøvelse. Ambisjonen ønsker vi å uttrykke med et fremtidsbilde:

Om fem år har vi

- økt status for læreryrket
- en krevende og relevant lærerutdanning
- et system for videreutdanning som er varig, effektivt og av høy kvalitet
- solid og stabil rekruttering til lærerutdanningen av motiverte og velkvalifiserte studenter som velger å bli i yrket
- klarere forventninger til hva lærerkompetansen skal være
- flere veier inn i læreryrket
- fremragende kompetanse i lærerstanden
- tettere kobling mellom UH og skoleeiere og skoler i skoleutviklingen
- en lærerprofesjon som er preget av engasjement og grundig vitenskapelig basert praksisutvikling
- bedre tilrettelegging for at lærerne skal kunne konsentrere seg om læringsaktivitetene
- tydeligere ledere som tar aktivt ansvar for utviklingen i skolen
- høyere kvalitet på FOU i skole og lærerutdanning
- raskere implementering av ny, praksisrelevant kunnskap

En viktig del av arbeidet blir å utvikle *indikatorer* for måloppnåelse på disse feltene. Indikatorene skal gi styringsinformasjon underveis og sikre at målene nås.

Mandat

Regjeringen legger i Stortingsmelding nr. 31 (2007–2008) *Kvalitet i skolen*, i budsjettet for 2009 og i Stortingsmelding nr. 11 (2008–2009) *Læreren - rollen og utdanningen* grunnlaget for en omfattende satsing på lærerutdanningen, og en styrket lærerrolle og lærerprofesjon. Gjennom en rekke tiltak og betydelig økonomisk satsing, og på grunnlag av det allerede gjennomførte arbeidet i Kunnskapsløftet, er grunnen nå lagt for en slagkraftig satsing på læreren. Kraften i satsingen vil imidlertid avhenge av at aktivitetene og enkeltelementene koordineres, formidles og implementeres på en god måte og i partnerskap med sentrale aktører i sektoren.

GNIST skal målrette og samordne innsatsen for å heve skolens kvalitet gjennom å bedre lærernes kompetanse og bidra til god og stabil rekruttering til læreryrket. Tiltakene kan sorteres i følgende fem hovedområder:

1. Bidra til å utvikle lærerprofesjonen
2. Endre og utvikle lærerutdanningene og bidra til et godt samspill mellom yrke og utdanning. Begge deler skal være attraktivt, krevende og relevant
3. Etablere en nasjonal rektorutdanning
4. Øke kunnskapsgrunnlaget for profesjonsutdanning og profesjonsutøvelse
5. Stimulere rekrutteringen til læreryrket

Hvorfor partnerskap?

Å få gode kandidater til å velge læreryrket blant mange andre muligheter er i stor grad avhengig av hvor attraktiv utdanningen virker, og hvor fristende vi greier å gjøre yrket i årene som kommer.

De ulike aktørene har ulike roller og ulikt ansvar. Staten har ved å være høyere utdanningsmyndighet og

gjennom sitt eierskap til lærerutdanningene stor innflytelse på struktur, rammebetingelser og resultater for utdanningsløpet. Lærerutdanningsinstitusjonene selv er de viktigste når det gjelder å utvikle og forbedre lærerutdanningen. Personalet her må oppleve at de tas på alvor, og at de bygger på en solid praksis som har stort rom for utvikling. Utdanningene har kvaliteter som det kan bygges videre på. Staten har også gjennom sine økonomiske, legale og ideologiske styringsvirkemidler innvirkning på betingelser og muligheter i yrkesutøvelsen.

I tråd med opplæringsloven har kommuner og fylkeskommuner som skoleeiere ansvar for at barn og unge får et godt opplæringstilbud og et godt læringsutbytte. Skoleeierne har hovedansvaret for organiseringen av skolen, rekruttering og utvikling av lærere, karriereveier og lønns- og arbeidsbetingelser, og har dermed en helt sentral rolle i forhold til hvor attraktiv skolen fremstår som arbeidsplass.

Alle tiltakene i GNIST går inn i kjernen av lærernes arbeid og yrkesutøvelse, og for å lykkes er en avhengig av at lærerne er aktivt med i utviklingen av forslagene og implementeringen av dem. For at tiltakene faktisk skal føre til ønsket endring, er det en forutsetning at lærerne har eierskap til dem. Lærerne og lærernes organisasjoner har også stor innvirkning på hvordan læreryrket fremstår i det offentlige rom, samt på hvor ivrig og motivert lærerstanden er til utvikling og til å ha høye ambisjoner.

For at effekten skal bli størst mulig, må regjeringens lærerpolitikk forankres i og kobles til andre aktørers politikk og tiltak. For å sikre et felles fundament og sikker fremdrift må det etableres et gjensidig forpliktende partnerskap hvor de sentrale premissleverandørene er med: lærerutdanningene, skoleeierne, skolelederne, lærerne, arbeidslivets organisasjoner og staten.

Partnerskap er en krevende arbeidsform. Den innebærer at man faktisk anerkjenner de andre partnerne som likeverdige, og at det foregår utstrakte drøftinger, slik at politikk og tiltak utformes underveis. Det krever åpenhet og raushet.

Viktige siktemål med partnerskapet

Partnernes felles målsetninger i GNIST er dristige og ambisiøse. Det innebærer at partnerne er enige om at det er behov for relativt radikale endringer. Det må utvikles en felles forståelse av hva som er oppdraget, og aktørene må *mobiliseres* og *jobbe sammen*. Utdanningssektoren er preget av mange aktører, sterke meninger, kompleks organisering, sterke interesseorganisasjoner, store ulikheter i situasjonsbeskrivelsen av skolen, mange ulike svar og løsninger og betydelig uenighet blant fagpersoner. Samtidig er det utpreget politisk enighet om de store linjene. Alle har gode intensjoner. Partnerne i den helhetlige lærersatsingen ser et sterkt behov for samarbeid og samordning.

Det er enighet om at lærerens *betydning* i samfunnet må fremheves. Kvaliteten på utdanningssystemet vårt er avhengig av kvaliteten på lærerne, og kvaliteten på fremtidig velferd er avhengig av et godt utdanningssystem. Konsekvensen av det er at det gode lærerarbeidet må stimuleres og vises frem. Lærerne må myndiggjøres. De må møtes med respekt og få gode muligheter til å ta ansvar, til faglig utvikling og samhandling. Det må skje i det offentlige rom, blant annet ved systematisk og omfattende satsing på informasjon, påvirkning og popularisering av forskning.

Vi må styrke skolen som *organisasjon* og bygge tydelig *lederskap*. Sammenlignet med andre sektorer har skolen tradisjonelt lagt lite vekt på seg selv som organisasjon. Ledelsens betydning for elevenes læringsresultater er vel dokumentert. God ledelse kan også bety svært mye for lærernes arbeidsbetingelser, for gjennomføring av reformer, for rekruttering til yrket, arbeidsmiljøet osv. Planlagt endring skjer heller ikke uten ledelse.

Både skole og lærerutdanning må være *åpne* mot hverandre og mot omverdenen. De to systemene må bli utfordret, være åpne for forbedringer, søke tilbakemelding og være selvkritiske. Ingen kan lære eller forbedre seg uten hjelp fra andre.

Partnerne er også enige om at det må satses på *kunnskap*. Det er en ambisjon at både skolen og lærerutdanningen skal bli mer kunnskapsbasert i sin praksis og utvikling.

Vi må arbeide *langsiktig og systematisk*. Det finnes ingen enkle løsninger. Det dreier seg om å legge stein på stein, være utholdende og være lojal mot en langsiktig strategi.

Organiseringen av partnerskapet

Alle tiltakene som er lagt inn under GNIST, må følges tett til de er implementert. Det innebærer at en må etablere *oppfølgingsstrukturer* og utvikle kulturer som sikrer *tett, målrettet og insisterende oppfølging*.

Partnerskapet skal være organisert på *sentralt nivå*, med KS, lærerorganisasjonene, skolelederne, universiteter og høyskoler, lærerstudenter, NHO, LO og statlige utdanningsmyndigheter.

Partnerne skal møtes jevnlig gjennom året og ha fokus på dette:

- Systematiske oppdateringer om utviklingen i lærersatsingen som helhet og i forhold til de enkelte satsingsområdene. Hva går etter planen, og hvor er det problemer med fremdriften? Tiltakene som legges inn i partnerskapet, skal håndteres som en portefølje og følges opp i forhold til viktige leveranser og milepæler, risikovurderinger og involvering av samarbeidspartnere. Det betyr at det må rapporteres inn til et felles prosjektstyrings-system, og at prosjektet må ha særlig blikk for tverrgående problemstillinger. Et sentralt verktøy for partnerskapet vil være en oversikt over alle tiltak og satsinger som har vesentlig betydning for utvikling av utdanning og yrke. Det vil være helt avgjørende at informasjonsflyten og koordineringen er god.
- Indikatorutvikling og målinger av resultater. Hva bør vi følge med på for å sikre at tiltakene får effekt? Virker tiltakene våre slik at vi oppnår de forbedringene vi ønsker?
- Ambisjoner, planer og forventninger fremover.
- Beslutninger som vi trenger for å komme videre. Er det behov for å korrigere eller endre kursen?

Det etableres et *arbeidsutvalg* av de mest berørte organisasjonene (KS, representant for lærerorganisasjonene, Rådet for lærerutdanning og staten), som skal møtes mellom hovedmøtene i partnerskapet. Arbeidsutvalget skal betjenes av GNIST-sekretariatet (p.t. lokalisert til Kunnskapsdepartementet).

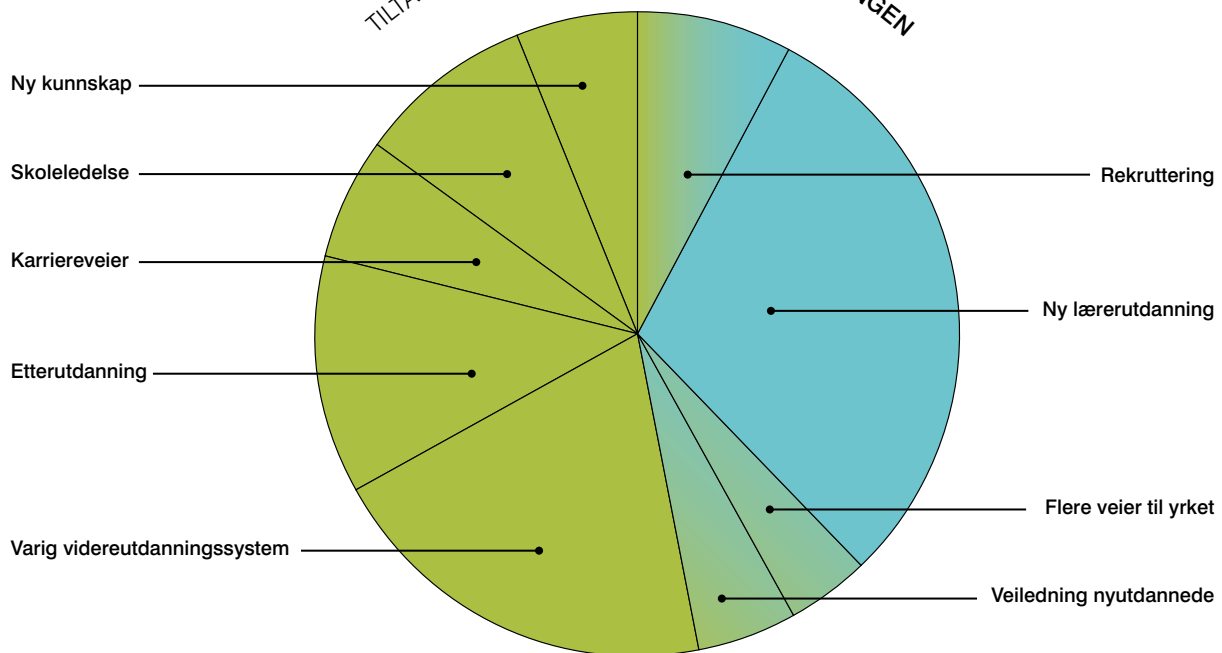
Det er viktig å presisere at partnerskapet ikke er et nytt beslutningsorgan. Tiltakene under GNIST vil i større eller mindre grad involvere partnerne, og mange beslutninger skal tas underveis i de forskjellige linjene. Partnerskapet skal kjenne til, utfordre, støtte og bidra til at de felles målene for lærerutdanning og læreryrke nås.

Det etableres også partnerskap på *regionalt og lokalt nivå*, etter modell av allerede godt etablerte partnerskap eller inspirert av dem. De aller fleste fylkene har etablert regionale samarbeidsfora med de sentrale partnerne i kompetanseutviklingsstrategien.

Partnerskapet organiseres omkring følgende hovedinnsatsområder – og oppgaven blir å få de ulike delene til å henge godt sammen:

GNIST

TILTAK – LÆRERYRKET OG LÆRERUTDANNINGEN

GNIST

The logo consists of the word "GNIST" in a bold, black, sans-serif font. A solid yellow horizontal line is positioned below the text, starting from the left edge of the 'G' and extending to the right edge of the 'T'.